

Prosjektil Sør v/ Simen Ervik
Rødmyrjordet 31
3735 Skien

Bø I Telemark, 4. april 2023

Farmannvegen – hule eiker

Biofokus v/ John Gunnar Brynjulvsrud har på oppdrag for Prosjektil Sør gjort en vurdering av risiko for påvirkning av rotsonen til eiker i forbindelse med utbygging på Gnr/Bnr 200/2847 på Øyekastet i Porsgrunn kommune. Vurderingene som er gjort er basert på *Veileder om skjøtsel og hensyn i forvaltningen av hule eiker* (Olberg et al., 2018). De aktuelle eikene er avgrenset i naturtypelokalitet Farmannvegen (UN-BN00113282) som ble registrert i 2017 og vurdert som viktig (B-verdi) (Miljødirektoratet, 2023). Lokaliteten omfattes av Forskrift om utvalgte naturtyper – hule eiker. Lokaliteten ble undersøkt 29.03.2023 av John Gunnar Brynjulvsrud

Bakgrunn

Prosjektil Sør har presentert planer om utvikling av den aktuelle tomte, og i den forbindelse er det en risiko for påvirkning av eikenes rotsoner, særskilt ved planlagt bebyggelse BGF1 og BGF2 (Vedlegg 1). Utover dette er det planlagt å fjerne grus før opprettelse av blågrønn struktur (BG1, BG2, BG4), og det vil bli anlagt parkeringsplass i områdene PP1, PP2 og PP3. I vedlagt plantegning (Vedlegg 1) er det avgrenset hensynssoner rundt eikene med 15 m radius (H560_1, H560_2).

I 2018-19 ble det gravd ned en vannledning på sørsiden av Farmannvegen rett sør for eikene i omtalt naturtypelokaliteten. Dette har med stor sannsynlighet påvirket rotsonen til trærne i lokaliteten, og i henhold til beboer i rekkehus på sørsiden av Farmannvegen døde et nærliggende bøketre nær eikene etter gravingen. I henhold til samme person har det etter gravearbeidet vært grønt bladverk på de øvrige trærne i lokaliteten. Dette betyr imidlertid ikke at eiketrærne er upåvirket. Ved inngrep i rotsonen på eik kan det ta opptil 10-15 år før skadene blir synlige i øvrige deler av treet.

Det er gjennomført prøvegraving i grunnen på den aktuelle tomte i søndre del av område PP1, PP2, BK2, BGF1 og BG1. Undersøkelsene viser stor variasjon i dybde på jordsmonn på korte avstander, fra berg i dagen til ikke påtruffet berg (Vedlegg 2).

Vurdering

I henhold til vedlagt plantegning er det særskilt graving og anleggsarbeid i forbindelse med planlagt bebyggelse, men også til en viss grad anleggelse av parkeringsplass og blågrønnstruktur som kan påvirke eikenes rotsystem. Større tiltak bør unngås i hele rotsonen, men rotsonens omfang er imidlertid vanskelig å beregne. Som et minimum bør tiltak unngås innenfor halvannen ganger av kronens radius. Tre kronens bredde kan imidlertid påvirkes av andre faktorer som nærstående trær, brekkasjer og beskjæring. I plantegningen er det skissert opp en hensynssone med en radius på 15 m fra treet sentrum. En hensynssone med radius på 15 m vurderes ut ifra topografi og kunnskap om jorddybde som en realistisk tilnærming for å minimere negativ påvirkning av trærnes rotsoner. Fra den søndre eika ble det imidlertid målt 14 m i felt til den søndre kanten på eksisterende garasjebygg. Avviket skyldes trolig tre kronens plassering på flyfoto. Historiske flyfoto viser at grunnen, i hvert fall de

øverste jordlagene, har vært bearbeidet flere ganger siden midten av 1900-tallet (Norge i bilder, 2023).

Inngrep som kan påvirke eikene negativt må sees i et samlet perspektiv. Nedgraving av vannledning sør for naturtypelokaliteten for få år siden har trolig påvirket rotsonen på eikene. I tillegg er det for en tid tilbake festet et blindveg-skilt på den søndre eika, som også er forholdsvis kraftig beskåret. Det ble imidlertid ikke påvist synlig råtedannelse ved skilt eller skjæresår ved befaring i mars 2023. I naturtypebeskrivelsen er det også påpekt små skader på flere av de andre trærne.

Ved en utvikling av den aktuelle tomte er det følgelig viktig å ikke påvirke rotsonen på trærne ytterligere. I område BGF2 er det i dag et eksisterende garasjebygg. Ved utvikling av dette området bør nytt bygg følge opprinnelig grunnmur, og grunnarbeid bør avgrenses skarpt langs opprinnelig mur for å unngå å påvirke rotsonen negativt. Ved område BGF1 er det per i dag parkeringsplass, hvilket innebærer at ved etablering av bygg må det gjøres arbeid i grunnen. Det er sannsynlig at grunnarbeid i henhold til plantegning vil påvirke rotsonen til eikene, og det anbefales at grensene for BGF1 flyttes noe nordover for å unngå å skade trærne, det vil si nord for avgrensede hensynssoner i Vedlegg 1. Etablering av parkeringsplasser (PP1, PP2, PP3) og blågrønn struktur (BG1, BG2, BG4) vil innebære graving i de øvre jordlagene, blant annet ved fjerning av grus ved etablering av blågrønn struktur. Graving bør gjøres varsomt med lett utstyr, og dersom røtter blir påtruffet innenfor avgrensede hensynssoner bør graving stoppes. Det er også viktig at rotsonen inngjerdnes i anleggsperioden, for å hindre negativ påvirkning fra tunge kjøretøy eller at rotsonen brukes til lagring av materialer etc. som kan komprimere jorda og skade røttene på den måten. Inngrep i nærområdene til eikene som påvirker den naturlige vanntilgangen som f.eks. drenering rundt bygg eller inngrep som leder vekk vann ved anleggelse blågrønn struktur, må nøye planlegges slik at inngrepene ikke påvirker eikene negativt.

De øvre massene i området er i dag bearbeidet, men det er viktig at rotsonens jordsmonn og topografi bevares mest mulig intakt.

Se øvrig [Olberg et al., 2018](#) for flere råd ved planlegging av inngrep nær gamle eiker.

Med vennlig hilsen

John Gunnar Brynjulvsrud, Biofokus

Litteratur

Miljødirektoratet. (2023). *Naturbase*. <https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>

Norge i bilder. (2023). *Historiske flyfoto*. <https://norgeibilder.no/>

Olberg, S., Reiso, S., & Solfeld, E. (2018). *Veileder om skjøtsel og hensyn i forvaltningen av hule eiker* (BioFokus-rapport Nr. 2018–13). BioFokus.

Bilder

Deler av området sett fra øst. Bildet viser eksisterende bygg ved BGF2. I forgrunnen er det planlagt bygg (BGF1), parkeringsplass (PP1-2) og blågrønn struktur (BG1). Deler av Farmannvegen naturtypelokalitet til venstre. Foto: Biofokus/J.G. Brynjulvsrud.

Figure 1 Deler av området fra vest. Naturtypelokalitet Farmannvegen til høyre, og deler av BGF2 til venstre i bildet. Foto: Biofokus/J.G. Brynjulvsrud.